

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

Exegesis Euangelij Lucæ XIV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

tute peccati vos liberauit. Vna fides, qua ei seruitur & qua colitur. Vnum
baptisma, nunquam scilicet iterabile, quodque idem est, siue à bono siue à
malo id seruo ministretur. Vnus Deus & Pater omnium. De quo Esaias di-
cit: *Pater noster es tu: nos vero lutum. Et factor noster tu, & opera manuum tuarum*
omnes nos. Ita vnus Deus & pater omnium qui est super omnes exaltatus &
supereminens, vbique & per omnia diffusus & in omnibus nobis omnia
implens, omnia possidens, omnia gubernans, & per gratiam suam in om-
nibus nobis, quotquot hanc vnitatem seruamus, quotquot in vnitatem spi-
ritus viuimus, habitans.

EXEGESIS EVANGELII DOMINICAE XVII.

post Dominicam Sancte Trinitatis, Luca XVIII.

Non vno duntaxat, sed varijs tentabat modis Dominus Iesus Salua-
tor noster animas, propter quas saluandas in mundum venerat, ad
patrem reducere. Ideo pro his orabat saepius, pro his vigil noctu in
monte, aut alibi solus orando frequens morabatur, pro his synagogam ac-
cedebat Iudaeorum, pro his de castello ad castellum praedicaturus ibat. Po-
stremo ad conuiuia quoque eorum, quos sui nouit obseruatores & sibi ex-
mulos, ire non recusauit. Nihil enim omisit, quod ad animarum salutem
prodesse potuit. Omnia autem faciebat propter electos. Vnde est intelli-
gendum, quod hi soli non erant in domo pharisaei qui Christum obser-
uabant, & qui liuido animo Christum inuitantes, aliquid inuenire de-
prehendere in Christo quaesierunt, quo accusarent eum: sed fuisse etiam
ibi bonos, qui ex verbis Christi instruerentur, & ex eius edificarentur ser-
mone. Propter quos praecipue iuit, alioqui fortasse ad solos malos non iu-
rus. Dicit igitur Euangelista:

Cum intrasset Iesus in domum cuiusdam principis pha-
risaeorum sabbato manducare panem, & ipsi obseruabant eum.

Non bono corde & sincera dilectione putamus hunc pharisaeum Do-
minum inuitasse, sed more suo pharisaico, qui erat magnam sanctitatem
externa exhibitione ostentare, in consuetudine humana opera promittere
iustitiae: latenter vero & in animo plenum esse odio, auaritia & hypocrisis.
Hoc modo pharisaeus quoque hic noster Dominum tractauit: Inuitauit qui-
dem illum ad prandium, sed subdola id videtur mente fecisse, Nam sequitur:
Et ipsi obseruabant eum: In conuiujs solet homo esse loquacior, liberior
ac familiarior. Quare Christum quoque sperabant pharisaei in aliquo ex-
cessu, quo illum notarent accusandum. Quamuis autem Christum ob-
seruantes pharisaei, non sunt in eo edificati (hoc enim non quaerebant) non
tamen Christus, sed inuidia & odium eorum eos scandalizabant. Nos ve-
ro benignitate & patientia Christi instructi confortamur, vt illius ex-
emplo aduersarios, insidiatores ac calumniatores nostros non deuitemus,
vbi pro gloria Dei aliquid agendum: sed inter malos quoque discamus bo-
ni viuere, sicut luminaria in hoc mundo. Intrauit autem Iesus domum il-
lius pharisaei sabbato manducare panem. Non de solo pane loquitur Eu-
angelium, sed quomodo vetus quoque testamentum per panem significat
cibos.

M M M M

cibos

T. VI
21

Paupertas Christi.

Humilitas Christi.

Sinceritas Christi.

cibos alios quoscunque, ita hic quoque per panem manducandum, refectio-
nem intelligit paratam. Vtitur enim scriptura nomine panis pro refectio-
ne, propter significandam sobrietatem, quæ in refectioe quaerenda est. Di-
sce hic Christi Iesu paupertatem, qui nihil in hoc mundo tanquam propri-
um habere voluit, qui quasi egenus & verè pauper aliorum hominum est
ministerio refectus, ad alienas aedes inuitatus. Disce hic quoque Christi hu-
militatem, quia neminem spreuit, sed ad obseruatores & æmulos quoque
suos accessit. Disce postremò Christi sinceritatem. Nam licet ad domum
huius esset pharisei inuitatus, nõ tamen à veritate aut rectitudine declinavit,
quo minus diceret aut taceret, quod erat dicendum, aut palparet dissimu-
laratque veritatem.

Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum.

Quare Chri-
stum obser-
uauit pha-
risæi.

Math. 23.

Christi per-
fectio quæta.

Obseruatio
triplex quæ.

Philipp. 3.

Prepositus quæ
do suum ob-
seruare de-
beat subditum.

Non immerito quis suspicari hic possit hydropicum hunc pharisæo-
rum studio, qui quaereret sanitatem à Domino, procuratum, quamuis id
nesciret infirmus, sed inuidia pharisæorum ita actum, vt tunc sabbato cu-
randus veniret, quo obseruarent an sabbato curaret. Erant enim pharisei
audivissimi laudis humanæ, & à vulgo æstimabantur (quia sic æstimari qua-
rebant) singulari quadam sanctitate præditi. Inde igitur, quia gloriam, ho-
minumque opinionem amabant, inuidia moti sunt contra Christum. Quæ
videntes turbæ longo interuallo anteire pharisæorum sanctitatem, putam
sapientia, in eloquentia, in virtute miraculorum & fama, Christum neg-
lectis pharisæis sequebantur. Ideo obseruabant eum, quæstionibus quæren-
tabant, simulantes humilitatem duplici corde. Quærebant autem hoc præ-
cipue, vt in Christo quippiam inuenirent reprehensibile, quo eius deni-
grarent famam. Quo nos vehementer exultamus & gratulamur Christi
perfectio, quod ne ab aduersarijs quidem illius, licet multum insidi-
antibus & infestis, potuerit in eo inueniri quicquam, quod vel haberet
mali speciem. Quia verò diximus sæpius, quòd pharisæi obseruauit do-
minum Iesum, dicendum triplicem esse obseruationem. Prima est humi-
lilitatis & charitatis, propterea quod alium obseruans optimè sentiat de il-
lo, & cupiens eius operibus ac moribus instrui ac edificari, ideo obseruet
illum. De huiusmodi obseruatione seruidæ voluntatis, Paulus dicit: *Ob-
seruate eos, qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram.* Alia est obseruatio,
quæ fit per alium propter illius imperfectionem. Et hæc fit vt sicut magi-
ster suum obseruat discipulum: quem vbi in arte defecerit, quaerit instru-
ere, ita quisque obseruet alium in moribus, quem benignè erudire, corrigi-
re, seu illum vult monere, vbi deficere aut perperam agere considerauerit.
Et hæc obseruatio ex charitate venit. Tertia obseruatio contingit ex in-
uidia, qua quispiam quaerit & nititur inuenire aut explorare aliquid, quo
alium, cui non fauet, confuset. Hæc est prorsus contra charitatem, vt pote
obseruatio inuidiæ. In duabus enim primis aut is qui obseruat, aut ille qui
obseruatur, quaeritur fieri melior. In tertia ferè semper latet inuidia: hoc
casu excepto, vt dum prælatus obseruat suum subditum, pro quo rationem
reddere tenetur, aut contra quem accusationes & quærelas audiuit: quia
hæc obseruatio non pertinet ad tertiã, sed ad secundam conditionem.
Non

Non debet tamen praelatus, ubi nihil accusationis nihilve suspectum ad-
 uerit, ex sola curiositate inuestigare ac querere quod corrigat in subdito:
 sed tunc solum debet corrigere quando aliquid denunciatur aut percipit,
 aut quando admonetur, vel ab interna inspiratione, vel ab hominis us vi-
 gilare seu accusati alicuius vitij veritatem explorare. Scriptum enim est: *Prover. 14.*
Non quaras iniquitatem in domo iusti, nec vases irae in domo eius. Itaque qui nullius *Observatio*
 habet rei curam sibi commissam, non recte observat alium, nisi (vt supra di- *charitatis*
 xi) id fiat ex singulari charitate, qua timet suo fratri confusionem, ignomi- *que sit.*
 niam aut ruinam. Itaque Dominus habens hydropicum ante se, cuius infir-
 mitas orabat, dixit, vt sequitur.

Et respondens Iesus dixit ad legisperitos & phariseos, di-
 cens: Si licet sabbato curare?

Quid responderit (inquit) Dominus, mirum est, qui nihil fuit interro- *Responso*
 gatus. Verum est, nil ad phariseorum verba, sed ad eorum cogitationes & *Christi ad*
 corda respondit. Nouit enim quid in illorum ageretur cordibus. Sentiebat *cogitationes*
 eos ad murmurandum, perperamque iudicandum paratos, si sabbato cura- *phariseorum.*
 ret. Ideo quo minus illi scandalizarentur, qui ex cecitate sua scandalum sibi
 sumebant, non ex Christi operibus, eorum respondit cogitationibus dicens,
 interrogando eos, antequam in sabbato curaret languidum, atque eos ne
 scandalizaretur prae monere, seu rationem reddere volens, dicit: Si licet sab-
 bato curare? Licet ne (inquit) hominem sanum facere miraculose atque po-
 tentia diuina? & hoc in sabbato? Hoc enim modo curare nihil est contra sab-
 batum agere, cum sit opus diuinum, pium, cum sit opus charitatis, quod ad
 Dei fiat honorem, quod Dei omnipotentia contemplationem, deuotionem,
 ac Dei amorem excitet. Huiusmodi opera à Deo non sunt prohibita, vt eti-
 am praecepta sint fieri in sabbato, & ad huiusmodi sit opera institutum sab-
 batum, siue celebritas sabbati, qua diuinis operibus contemplandis va-
 cemur.

At illi tacuerunt. Ipse verò apprehensum, sanauit eum,
 ac dimisit.

Non interrogauit Iesus phariseos, quid liceret dubitans, sed eorum cō-
 futare cupiens errorem ac temerarium iudicium interrogauit. Ipse enim
 nouit quid sentiebant. Verum nihil respondentes pharisei, tacuerunt. Non
 enim habuerunt quid responderent. Nec latuit eos sapientia Christi, vt quic-
 quid respondiissent, aut imperfectum, aut ineptum aut temerarium id fuis-
 set. Tacebant igitur, sed retinebant nihilo minus suam obstinatam cecamque
 opinionem de Christo, quod curare hominem violatio esset sabbati. Atque
 ideo non verbis, sed opere quid liceret, Dominus illis ostendit. Siquidem
 infirmum manu apprehendens sanauit sine verbo, sine oratione, sola sua
 voluntate imperante. Sanatum verò dimisit, hoc est, abire fecit, quo vide-
 rent omnes perfectè illum curatum. Post hoc quia vider eos in cordibus
 suis murmurare sequitur:

Et respondens ad illos dixit: Cuius vestrum bos aut asinus
 in puteum cadit, & non continuo extrahet illum die sabbati?
 Et non poterant ad haec respondere illi.

T. VI
21

Viso hoc tam grandi miraculo, nihil ædificati sunt pharisæi, sed fatue iudicabant Christum violasse sabbatum. Arque ideo ad illorum cogitationes iterum respondens Dominus, dixit: Cuius vestrum bos in puteum cadens sabbato non extrahitur? Si licet iumento subuenire grandi cum labore in die sabbati, subuenire homini non licet? Quasi dicat: Auaritia excæcat vos vestra, qua res vestras perire non vultis, vt non videatis multo magis misericordiam faciendam homini, puta rationali creaturæ, quam iumento. His pharisæis similes sunt quidam pastores Ecclesiarum aut prælati, quibus maior est cura pro animalibus, pro iumentis & equis suis, quam pro animabus subditorum. Aegrotat equus, & quæritur remedium: periclitatur subditus, & dissimulatur. Quotidie vident subditos delinquere in ebrietatibus, impudicijs, blasphemijs, & impijs iurationibus: & adeo non arguunt, vt etiam se inter illos quasi delinquentium capita constituent. Itaque quando è faucibus diaboli extrahere animam alienam contenderent, qui suas proprias venditant diabolo animas, alienasque suo seducunt exemplo? Hoc dictum sit ad illos, qui plus dolent (si infirmetur) pro oue aut pro porco, quam pro anima subditi. Nostrum tamen õ filij non est de alijs iudicare. Nescimus bona eorum, etsi videamus mala. Nam quales sint adhuc futuri, ignoramus. Ingemiscamus igitur & compatiamur alienis peccatis. Quod autem ad Christi verba respondere non poterant pharisæi, mirum non erat. Conclufi enim erant vt aliter sentire aut contradicere non possent vtentes ratione, licet eos ad alia stimularet inuidia. Videbant enim omnia secreta sua Christo (quod ex verbis eius senserunt) nudata & patefacta. His itaque in hoc confutatis, ad curationem spiritualis eorum hydropifis, hoc est, ad curandam illorum superbiam se conuertit.

Pharisæis
iis similes
qui sint.

Respondere
cur non po-
tuerit Chri-
sto pharisæi.

Dicebat autem & ad inuitatos parabolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos: Cum inuitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit ab illo inuitatus: & veniens is qui te & illum vocauit, dicat tibi: Da huic locum, & tunc incipias cum rubore nouissimum locum tenere.

Auiditate honoris & ambitionis quærebant pharisæi primos accubitus in conuiujs. Quos arguere volens Dominus Iesus, vsus est parabola, intendens stimulare ambitionem, & ad humilitatem eos reducere. Admonet igitur eos honestatis, ne supremum quærant locum, vnde postea cogantur descendere (quod turpè esset) ad locum inferiorem. Vult enim magister humilitatis mensuram nos nostram agnoscere, ne ingeramus nos ad honores, sed optemus potius nesciri, & non reputari. Quod si alij nos honorare voluerint, non est nobis importunè nimis resistendum, nec pertinaciter abnuendum. Si enim inuitus fueris honoratus, nihil te lædit honor, in quo non delectaris. Laudatior igitur est, qui verecundè & humiliter acquiescit, indignum sese interim honore agnoscens, nec de honore quem tolerat magis quam acceptat, sibi quicquam ascribens, quam ille qui importunè renitens alios contristat. Modestiam hanc Salomon quoque commen-

Mensuram
quomodo
sua agnos-
cere debeat
homo.

Honor quem
non sequat.

dans circa honoris appetitum, eadem quæ hic Christus suadet, dicens: *Ne gloriosus appareas coram rege, & in loco magnorum ne steteris. Melius est ut dicatur tibi: Ascende huc, quam ut humiliaris coram principe.* Prou. 25.

Sed cum vocatus fueris, vade & recumbe in nouissimo loco: ut cum venerit qui te inuitauit, dicat tibi: Amice ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus.

Non putandus est Christus nos velle docere, quomodo efficiatur gloriosi, sed honestatem atque ciuitatem docet. Quid autem hanc modestiam ac ciuitatem sequatur, indicat dicens: Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus.

Non igitur nos humiliare debemus, ut gloriam inueniamus (quod est hypocritarum & adulatorum) sed quod iustum & honestum est, honestè & iuste faciamus. Ad Dei igitur honorem & contemptum nostri sumus feruentes, & in nobis ipsis tam in cognitione, quam in affectione humiles. De gloria autem nihil nobis vendicemus, sed fugiamus potius honores. Quod si (ut scriptum est) fugientes gloria nos sequatur, hoc ignorantia & benevolentia tribuamus hominum, qui aliquid nos existimantes, cum nihil sumus, honore quærent nos afficere. Debet autem nobis magis certa esse nostra notitia, quam ut aliena existimatione efferamur. Loquitur tamen etiam hic Christus, hoc modo phariseos arguens, quod gloriam non solum indignè, sed etiam ineptè & stolidè quærent, quasi diceret: Si gloriam hominum quæritis, imprudenter agitis, constituendo vos in superiori loco, unde maior vobis oritur ignominia. Despicit enim vos vnusquisque aduertens ambitionem vestram, poteritque fieri, ut turpiter humiliemini in omnium aspectu. Sed si gloriam quæritis, honestius facietis humiliter agendo, ut gloria magis vos, quam vos gloriam, quærat. Honestius enim audies ad honoratiorem locum te vocantem, quam ut audires de superiori ad viliozem te deducentem.

Quia omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur.

Non dicit, Omnis qui exaltatur, humiliabitur, sed qui se exaltat, hoc est, qui magnus vult esse, æstimari ac præferri, hunc etiam sua temeritas humiliabit. Superbia enim in omni homine est detestabilis. Et qui se humiliat, exaltabitur. Non intelligendum est nec consultum, ut se quis humiliet propterea, ut exaltetur, hoc enim duplex foret superbia. Non est autem dubium eiusmodi inueniri homines, qui propterea humilitatem fingant. Scriptum namque est: *Est qui nequiter se humiliat, & interior a eius plena sunt dolo.* Hic bis est superbus, quia superbus est & fingens se humilem, cum non sit. Est etiam hypocrita. Moses superbiam, quam sit exosa Deo, indicat, dicens: *Anima qua per superbiam aliquid commiserit, quoniam aduersus Dominum rebellis fuit, peribit de populo suo.* Humilitas ficta vult duplex superbia. Eccl. 10. Num. 15. Superbia quæ fit Deo exosa.

Fugite igitur superbiam, quoniam vbique in sacra scriptura eos maximè legimus Deo & eius iustitia vindice humiliatos. Adam quia per obedientiam Deo se noluit subicere, nonne humiliatus est? Dathan & Abiron qui Genes. 1. Reg. 18.

T. VI
21

Num. 16.
Esaia 36.
Iudith 9. 11.
Daniel 4.
1. Mach. 15.
2. Mach. 6.
In humilitate
te quomodo
fruiendum.

Mos imperium contempserunt, nonne terra deglutiuit Absolonem contra patrem suum David insurgentem, quomodo Deus humiliavit Deinde vide Sennacherib, Holofernem, Nabuchodonosor, Nicanorem, Antiochum & superbissimos quosque, quibus sunt ignominijs & supplicijs detriti. Stare igitur in veritate, vt omnis qui se exalcat, humilietur, & qui se humiliat, exaltetur. Estote igitur filij charissimi viuentes in humilitate, altiora & mensuram vestram quæ excedunt, non appetatis. Optetis esse magni, perfecti, sancti & sinceri in oculis Dei, non in oculis hominum. Diligatis sanctitatem, non appetatis magnitudinem. Operate vt inter omnes homines Deum maximè diligatis, vt sitis fidelissimi obedientissimi quæ eius serui. Et hocideo, vt illi propterea placeatis: non vt præ alijs excellentes sitis aut appareatis. Amat Deus deuotionem, amat feruorem, amat charitatem, non amat singularitatem aut extollentiam. Dominus noster Iesus Christus hæc eadem aliaque cuncta, quæ à nobis requirit, nobis quoque largiatur, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA.

De multiplici genere conuiuiorum, & de institutione sabbati.

Euangelij
lucis
instituti-
ones
piæ
quæ
sunt.

Cum intrasset Iesus in domum cuiusdam principis pharisæorum sabbato manducare panem, & ipsi obseruabant eum. Lucæ XIV. Multa sunt quæ in hoc nobis Euangelio innuuntur, instruuntia nos ad pietatem. Nam quod Dominus intrat domum principis pharisæorum manducaturus panem, monstrat non esse illicitum ire ad prandium, cenam seu conuiuium, si tamen illud fuerit honestum & moderatum. Quantum autem Dominus se humiliauerit æmulis suis, ex hoc liquet, quod ad prandium non recusatire pharisæorum: eorum scilicet, qui inuidi obseruabant eum. Omnia enim sustinuit propter animas. Est autem nobis occasio hic quædam dicendi de conuiujs, quæ sub multiplici contingunt differentia: quorum quedam probanda sunt, quedam vituperanda. Primo enim quedam sunt conuiuia ex naturali dilectione, cuiusmodi conuiuia permittit exerceri in domibus filiorum suorum sanctus Iob, qui filios suos benedicens, sollicitus erat, ne forte quicquam agerent, quò offenderent Dominum. Et hoc similiter laudatur in parabola de prodigo filio, cui pater ex naturali dilectione paternâ instaurauit conuiuium ad gratulandum ex perditione redeunti. Secundum est conuiuium, quod ex benigna exercetur pietate, cuiusmodi sanctus Tobias contribulibus suis ac pauperibus non raro parauit conuiuium. Solus enim ægre manducabat vir religiosus, non ob aliud, nisi vt dona Dei egenis quoque participaret. Et tu relinque magnos diuites, optimates quæ extra domum tuam. Illi enim in domo sua habent comedere. Qui si tecum prandent, tantum impensarum propter illos absumentur, vnde viginti pauperes alios aut triginta refecisses, ne dicam centum. Nonne dulcius tibi foret, vt eisdem impensis seruas, imò nullo penitus alio sumptu exhibito, Christum loco diuitum centies tecum haberes in mensa, quam vt ingentem adeo inutiliter in conuiuia profundas pecuniam pro gratia & fauore hominum conquirendo? Sed, inquis, amicitia hominum egeo: non reprehendo. Vt nam pro charitate aut necessitate fierent moderata & licita conuiuia. Sed aliud

Conuiuium
dilectionis
naturalis
quod.
Iob 1.
Lucæ 15.
Conuiuium
pietatis.
Tob. 2.

Pauperes
cur
potius
ad
conuiuia
vocandi
sunt
quam
diuites.